

РЕЗОЛЮЦІЯ

Міжнародної науково-практичної конференції «ЗБАЛАНСОВАНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН КЛІМАТУ» (06 грудня 2023 року)

Усвідомлюючи наслідки подальшого збалансованого використання відтворення родючості ґрунтів в умовах глобальних змін клімату та збройної агресії російської федерації, учасники Міжнародної науково-практичної конференції обмінялися актуальною інформацією у формі наукових презентацій та провели дискусії.

Вагому частину доповідей було зосереджено на питаннях відновлення родючості деградованих ґрунтів, адже, Україна має унікальний ґрунтовий покрив — понад 60% її території зайнято чорноземними ґрунтами, які за характеристиками кореневмісного шару й потенціалом родючості не мають собі рівних. Завдяки великому ресурсному потенціалу природної родючості ґрунтів, Україна обіймає провідні позиції у світовому експорті зернових, соняшнику й інших культур.

Нині у світі прийшло розуміння ролі та значущості ґрунтового покриву та якості ґрунтів, приймаються Хартії, Конвенції, Програми, Стратегії, Плани дій, зростає обізнаність про ключову роль ґрунтових ресурсів у забезпеченні продовольчої, екологічної та соціальної безпеки держави. Розуміння цього положення особливо необхідне в сучасних умовах збройної агресії та воєнних дій російської федерації проти України. Адже ґрунт є не тільки незамінною базою розвитку землеробської галузі, але й основою функціонування переважної більшості наземних екосистем. У цьому аспекті проблема масштабної руйнації ґрунтових ресурсів України внаслідок бойових дій набуває не лише національного, але й світового значення. Для підтвердження цього достатньо згадати, що Україна впевнено входить до десятки світових лідерів із виробництва зерна.

В Україні земля (ґрунт) визначена як основне національне багатство, що перебуває під особливою охороною держави. Проте, протягом останніх років дані моніторингу земельних ресурсів переконливо засвідчують про посилення різних видів деградаційних процесів, в.т. забруднення, через інтенсивне антропогенне навантаження та зміни клімату, через що ґрунти поступово втрачають притаманну тільки їм природню родючість. Цей процес фахівці називають «тихою кризою планети».

Тому, проблема збереження ґрунтових ресурсів потребує постійної уваги на загальнодержавному та регіональному рівнях, і особливо за умови нинішньої економічної ситуації в період воєнного стану та післявоєнного відновлення України.

Тому, заслухавши та обговоривши доповіді, проаналізувавши наявні проблеми використання та охорони земель, як основного національного багатства України, учасники Міжнародної науково-практичної конференції пропонують звернутися Міністерства освіти і науки України, Міністерства

аграрної політики та продовольства України, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з метою розробки та впровадження системи заходів, що забезпечать збалансоване використання ґрунтів, відтворення їх родючості ґрунтів, продуктивних, екологічних і соціальних функцій ґрунтового покриву та охорони довкілля:

- проведення суцільного ґрунтового обстеження всієї території України, приділяючи особливу увагу ґрунтам, що зазнали впливу воєнних дій, на оновлених методологічних та технологічних засадах, гармонізованих із сучасною міжнародною практикою, згідно ст. 54 «Моніторинг земель і ґрунтів» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля»;

- удосконалення законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони ґрунтів, максимально наблизивши його до європейського ґрунтового законодавства;

- розробити та розширити систему діагностичних показників деградації ґрунтового покриву з метою удосконалення «Методики визначення розміру шкоди, завданої землям і ґрунтам унаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану» та «Методики визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії російської федерації» стосовно визначення загального розміру шкоди за одночасного прояву всіх видів деградації ґрунтів.

- поліпшення інформаційного забезпечення у сфері охорони та менеджменту ґрунтів шляхом формування баз ґрунтових даних та запровадження автоматизованих цифрових технологій; активізація інформаційної взаємодії Українського ґрунтового інформаційного центру з Державним земельним кадастром та Геоінформаційним порталом України, налагодження співпраці з Європейською ґрунтовою обсерваторією;

- розроблення системи управління використанням і охороною ґрунтів через створення Державної служби охорони і моніторингу ґрунтів, розробка Стратегії та Концепції відновлення ґрунтів, що постраждали від збройної агресії російської федерації та потерпають від глобальних змін клімату;

- внесення змін до Стратегії розвитку галузі землеробства України до 2030 року щодо надання екосистемних послуг ґрунтами, ґрунтово-інформаційного забезпечення диференціації агротехнологій і заходів охорони ґрунтів у землеробстві та агрохімічне забезпечення цієї галузі, зокрема, імпортозаміщення добрив та інших агрохімікатів за рахунок вітчизняних ресурсів, використання європейських принципів, підходів, практик застосування добрив для сталого розвитку сільських територій;

- формування та реалізація, за підтримки міжнародних організацій, масштабного пілотного проєкту реабілітації пошкоджених війною сільськогосподарських земель, наприклад, у Харківській області (більше 600 тис. га) з використанням закордонного досвіду та залученням експертів світового рівня;

- розроблення проєкту Глобальної міжнародної угоди щодо захисту, збереження та сталого управління чорноземами, реалізація пілотного проєкту рекарбонізації пошкоджених війною чорноземів за участі Міжнародної мережі чорноземних ґрунтів, Глобального ґрунтового партнерства ФАО та Міжнародного інституту чорноземів (КНР);

- врахування результатів обстеження пошкоджених унаслідок бойових дій ґрунтових ресурсів України за підготовки Доповіді ФАО про стан ґрунтових ресурсів світу (2025);

- актуалізація наукових досліджень із відновлення деградованих ґрунтів, суттєве підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення польових та лабораторно-аналітичних робіт із залученням закордонної матеріальної та технічної підтримки. Вважати пріоритетними напрямками досліджень: вивчення впливу збройної агресії російської федерації на ґрунтовий покрив України; визначення актуального стану здоров'я ґрунтів, розроблення прогностичних моделей; розробку та пілотне впровадження технологій реабілітації пошкоджених війною ґрунтів, у т.ч. постраждалих унаслідок руйнування дамби Каховською ГЕС;

- підготовка клопотання перед МОН України про відновлення підготовки фахівців ґрунтознавців у закладах вищої освіти України, для чого ввести до переліку спеціальностей галузі 20 «Аграрні науки та продовольство» спеціальність «Ґрунтознавство і охорона ґрунтів»; а також включення до освітніх компетентностей, пунктів які забезпечать набуття здобувачами програмних результатів навчання присвячених методиці крупномасштабного обстеження ґрунтів з використанням дистанційних методів, картографування ґрунтів, збереження і сталого управління ґрунтовими ресурсами в післявоєнний період з урахуванням міжнародного досвіду з подолання наслідків конфліктів та збройних агресій;

- запровадити проведення щорічних конференцій, круглих столів, форумів та інших заходів стосовно шляхів відновлення стану ґрунтового покриву у воєнний та післявоєнний періоди.

Враховуючи наслідки впливу на ґрунтовий покрив України воєнної агресії, а також глобальних змін клімату, учасники Міжнародної науково-практичної конференції констатують, що їх неможливо подолати без здійснення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, без інвестицій в аграрну науку, без широкої міжнародної підтримки. Вирішення цих питань матиме значний економічний ефект та в середній і довгостроковій перспективах забезпечать формування високорозвиненого технологічного суспільства та економіки України.